

XUÂN GIÁP THÌN LUẬN BÀN HÌNH TƯỢNG RỒNG TRÊN CỬU ĐỈNH TRIỀU ĐÌNH NHÀ NGUYỄN

Lê Kinh Nam - Huỳnh Thị Mộng Nghi
Trường Đại học Bà Rịa - Vũng Tàu
Email: lekinhnam@gmail.com

Tóm tắt: Bài viết làm rõ ý nghĩa về hình tượng con Rồng trên Cửu đỉnh của triều đại nhà Nguyễn. Hình tượng con Rồng là biểu tượng linh thiêng trong văn hoá tinh thần của dân tộc Việt Nam. Con Rồng là biểu tượng cao quý được đặt ở nhiều nơi trang trọng mang ý nghĩa về sự vui vẻ sum vầy, về sức mạnh siêu nhiên mang lại sự vui vẻ, sum vầy. Con Rồng cũng tượng trưng cho quyền lực và sức mạnh của các vương triều.
Từ khoá: Con Rồng, Cửu đỉnh, triều đại nhà Nguyễn.
Nhận bài: 01/12/2023; **Phản biện:** 04/12/2023; **Duyệt đăng:** 06/12/2023.

1. Đặt vấn đề

Rồng là linh vật thiêng liêng trong đời sống tinh thần của nhân dân ta từ bao đời nay. Rồng thể hiện hiện cho sức mạnh tạo ra nguyên khí của đất trời, mang đến sự tốt lành cho mọi người. Rồng tượng trưng của sức mạnh vô biên. Từ thời xa xưa đến nay, Rồng luôn là linh vật huyền thoại, tượng trưng cho thiên mệnh tối thượng và các nhân vật tối thượng như các bậc vua chúa.

2. Nội dung nghiên cứu

Trải qua chiều dài lịch sử của đất nước, hình ảnh con rồng từng được nhân dân ta khắc họa trên rất nhiều chất liệu và nhiều vị trí cung kính, một trong số đó là khắc họa trên chất liệu bằng đồng trên Cửu đỉnh triều đại nhà Nguyễn đặt tại Kinh thành Huế.

Cửu đỉnh là 9 cái đỉnh lớn nằm trong Hoàng thành Kinh Thành Huế đã được công nhận là bảo vật quốc gia. Hiện tại, Trung tâm Bảo tồn di tích Cố đô Huế đã hoàn thiện hồ sơ đệ trình UNESCO công nhận Cửu đỉnh là Di sản tư liệu thế giới. Trong 153 họa tiết được khắc trên Cửu đỉnh, hình ảnh về con rồng (Long) được khắc rất sinh động và tinh tế là điểm nhấn thú vị.

2.1. Cửu đỉnh - kiệt tác đỉnh cao nghệ thuật đúc đồng thế kỷ XIX

Huế là kinh đô cuối cùng của chế độ phong kiến Việt Nam. Trải qua 143 năm (1802-1945), vương triều Nguyễn đã để lại nhiều công trình văn hóa có giá trị trên vùng đất Phú Xuân (Cố đô Huế ngày nay). Một trong những công trình tiêu biểu trong tổng thể các giá trị văn hóa mà vương triều Nguyễn để lại chính là Cửu đỉnh.

Đó là một công trình đồ sộ được đặt trong đại nội Huế. Đến nay, Cửu đỉnh vẫn còn rất nguyên vẹn được đặt trước Hiến Lâm các, đối diện với Thế miếu. Cửu đỉnh là một cuộc triển lãm những tác phẩm mỹ thuật rất tinh tế của những nghệ nhân tài hoa, là biểu tượng cho sự giàu đẹp, thống nhất của đất nước và ước mơ triều đại mãi mãi vững bền, hùng mạnh. Tất cả 153 họa tiết trên

Cửu đỉnh là 153 bức chạm độc lập, hoàn chỉnh, là sự kết hợp hài hoà, điều luyện giữa nghệ thuật đúc và chạm nổi đồ đồng nước ta, giữa văn hóa dân gian và văn hóa bác học hồi đầu thế kỷ XIX.

Mỗi đỉnh khắc 17 hình ảnh khác nhau không trùng lặp và có chú thích bằng chữ Hán, mỗi họa tiết không chỉ đơn thuần là những đường nét chạm khắc tinh tế mà đó còn là những tác phẩm nghệ thuật độc đáo. Cửu đỉnh được coi là bách khoa thư về cuộc sống con người Việt Nam hồi nửa đầu thế kỷ XIX. Cửu Đỉnh là di sản văn hóa quý hiếm, có giá trị nhiều mặt của văn hóa Huế nói riêng, cả nước nói chung. Đó còn là sản phẩm thể hiện đỉnh cao trong nghệ thuật đúc đồng của nước ta ở thế kỷ XIX.

Cửu đỉnh được đặt tên theo miếu hiệu của các vua triều Nguyễn, mỗi đỉnh ứng với một vị vua: Cao Đỉnh là miếu hiệu của vua Gia Long, được đặt ở chính giữa, tiếp đó là Nhân đỉnh (Minh Mạng), Chương Đỉnh (Thiệu Trị), Anh đỉnh (Tự Đức), Nghị đỉnh (Kiến Phúc), Thuần Đỉnh (Đồng Khánh), Tuyên đỉnh (Khải Định). Riêng Dụ đỉnh và Huyền đỉnh chưa kịp có miếu hiệu của vị vua nào thì triều Nguyễn đã sụp đổ. Cửu đỉnh được vua Minh Mạng cho đúc vào năm 1835, đến năm 1837 thì hoàn thành. Trong Cửu đỉnh, Cao đỉnh nằm chính giữa, là đỉnh lớn nhất, nặng nhất (hơn 2,6 tấn).

Hình 1: Cửu đỉnh đặt trong Đại nội Huế

2.2. Hình tượng con rồng trên Cửu đỉnh

Trong nhiều họa tiết được khắc trên Cửu đỉnh, đáng chú ý có hình ảnh về con rồng được thể hiện trên Cao đỉnh rất sinh động và tinh tế. Sách "Đại Nam thực lục" chép: "Trên Cao đỉnh, khắc các hình: Con rồng, mặt trời, cây mít, con hổ, biển Đông, núi Thiên Tôn, kênh Vĩnh Tế, cây lúa tẻ, cây hành, hoa tường vi, chim trĩ, kênh Bến Nghé, cây gỗ lim, thuyền buồm, súng đại bác, trầm hương, con ba ba".

Hình 2: Cao Đỉnh - Đỉnh trung tâm và lớn nhất trong Cửu Đỉnh

Chúng ta thấy rằng, Cao đỉnh cũng như tám đỉnh khác đều rất đa dạng về thiên nhiên đất nước với những hình ảnh tượng trưng cho từng vùng miền cũng như những điểm chung của cả nước. Trong đó, hình tượng con rồng được khắc trên Cao đỉnh là một điểm nhấn đáng chú ý.

Trên Cao đỉnh, hình ảnh con rồng được chú thích rõ ràng bằng chữ Hán là "Long". Như ta đã biết, rồng là một trong 12 con giáp theo quan niệm địa chi của người phương Đông. Việc được khắc hình ảnh trên Cao đỉnh đã cho thấy con vật này có một vai trò quan trọng bởi 153 họa tiết được khắc trên Cửu đỉnh đều là những hình ảnh đặc trưng.

Hình 3: Hình tượng con rồng khắc trên Cao đỉnh

Đối với người Việt Nam, truyền thuyết Con Rồng - Cháu Tiên đã có từ thời họ Hồng Bàng lập quốc. Theo tư duy của người Việt cổ thì Rồng - Tiên là một cặp đôi âm dương mà thành, để giải thích cội nguồn tổ tiên của người Việt.

Biểu tượng rồng đã ăn sâu vào đời sống văn hóa Việt. Con rồng nhanh chóng trở thành biểu tượng của quyền lực, gắn với hình ảnh tối thượng của ông vua. Trong tiến trình lịch sử, con rồng của mỗi thời cũng đã thay đổi ít nhiều về đường nét hình dáng. Có thể nói, rồng là một biểu tượng của sự linh thiêng, cương trực, mạnh mẽ, sự vươn lên của một dân tộc. Theo truyền thuyết, cá chép hóa rồng là bởi do kiên trì tu luyện mà thành.

Năm 1010, vua Lý Công Uẩn đã chọn đất Thăng Long (rồng bay) để định đô nước Đại Việt. Có thể vua Lý đã thấy "dấu vết" rồng tàng cư ở đây sẽ thịnh phát. Cùng với những quan niệm ấy, mà ở nước Nam ta, nhiều vùng đất được lấy chữ long để đặt tên, như: Hoàng Long, Thăng Long, Hạ Long, Bái Tử Long, Long Hưng, Cửu Long, Hàm Rồng, Hàm Long, Vĩnh Long, Kim Long... Người cũng có mạng rồng, con vật được chọn đứng hàng thứ năm trong địa chi của 12 con giáp.

3. Kết luận

Việc chọn con rồng để khắc lên Cao đỉnh trong Cửu đỉnh đã thể hiện vị trí quan trọng của loài vật này trong văn hóa của triều Nguyễn. Hơn nữa, Cao đỉnh là đỉnh trung tâm, đỉnh quan trọng nhất của Cửu đỉnh mà hình tượng rồng được khắc lên đó càng cho thấy chỗ đứng trang trọng của loài rồng trong đời sống cộng đồng của người Việt xưa nay. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Quốc sử quán triều Nguyễn (2007), *Đại Nam thực lục*, bản dịch, 4, Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục.
- [2]. Quốc sử quán triều Nguyễn (2007), *Đại Nam thực lục*, bản dịch, 5, Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục.
- [3]. Viện Nghiên cứu Hán Nôm (2004), *Ngũ kinh*, Hà Nội: Nhà xuất bản Khoa học xã hội.
- [4]. Quốc sử quán triều Nguyễn (1969), *Đại Nam nhất thống chí*, Phạm Trọng Điềm - Đào Duy Anh dịch, Hà Nội: Nhà xuất bản Khoa học xã hội.

GIAP THIN SPRING, DISCUSSING THE DRAGON IMAGE ON THE NINE PEAKS OF THE NGUYEN DYNASTY

Le Kinh Nam - Huynh Thi Mong Nghi
 Ba Ria - Vung Tau University
 Email: lekhnam@gmail.com

Abstract: The article clarifies the meaning of the dragon image on the Nine Peaks of the Nguyen Dynasty. The image of the dragon is a sacred symbol in the spiritual culture of the Vietnamese people. The dragon is a noble symbol placed in many solemn places with the meaning of joy and togetherness, of supernatural power that brings the joy and togetherness. The dragon also symbolizes the power and strength of the dynasties.

Keywords: Dragon, Nine Peaks, Nguyen Dynasty.

39. **Nguyễn Duy Hưng.** Ứng dụng tam giác sư phạm của Jean Houssaye nhằm nâng cao tính tự chủ trong lớp học ngoại ngữ trực tuyến tại Trường Đại học Khánh Hòa - Applying Jean Houssaye's pedagogical triangle to improve the autonomy in online foreign language classes at Khanh Hoa University. **128**
40. **Mai Văn Hoàng.** Một số biện pháp cải thiện tính tích cực học tập cho sinh viên Trường Đại học Thủ Dầu Một - Some measures to improve the active learning for the students at Thu Dau Mot University. **131**
41. **Lê Văn Tèo.** Đánh giá thực trạng thể lực sinh viên năm thứ nhất Trường Đại học Thủ Dầu Một - Assessing the physical condition of the first-year students at Thu Dau Mot University. **135**
42. **Trần Thị Hạnh.** Nâng cao hiệu quả lồng ghép văn hóa vào giảng dạy ngoại ngữ cho sinh viên các Trường Đại học tại Đồng Nai - Improving the effectiveness of integrating the culture into the foreign language teaching for the students at the universities in Dong Nai. **139**
43. **Nguyễn Minh Quân.** Thực trạng và giải pháp phát triển Đảng trong sinh viên tại Trường Đại học Tiền Giang - The reality and solutions for the Party development among the students at Tien Giang University. **143**
44. **Từ Thị Trừ - Trần Huỳnh Thị Hương Lan.** Đề xuất một số biện pháp tổ chức hoạt động thể dục thể thao ngoại khóa cho nữ sinh viên sư phạm Trường Đại học Tiền Giang - Some measures to organize extracurricular sports and physical activities for the female pedagogical students at Tien Giang University. **147**
45. **Nguyễn Thị Tố Nga.** Day đàn phím điện tử cho sinh viên Ngành Giáo dục Mầm non Trường Đại học Nguyễn Tất Thành - Teaching electronic keyboard to the students of the preschool education at Nguyen Tat Thanh University. **151**
46. **Nguyễn Thị Hoàng Phương.** Phương pháp nghe giảng và ghi chép góp phần nâng cao hiệu quả học tập của sinh viên ở Trường Đại học An Giang - The method of listening to the lectures and taking notes contributes to improving the students' learning efficiency at An Giang University. **155**
47. **Phạm Văn Thành.** Vận dụng bài học lịch sử của hiệp định Paris trong giảng dạy môn học Giáo dục Quốc phòng - An ninh ở Trường Đại học An Giang - Applying the historical lessons from the Paris Agreement in teaching the Defense - Security Education at An Giang University. **157**
48. **Lê Văn Toán - Trương Thị Diễm.** Giải pháp thu hút và thúc đẩy sinh viên công

- nghệ thông tin học tập tốt các môn chuyên ngành, Trường Đại học An Giang - The solution to attract and motivate the information technology students to study specialized subjects well, An Giang University. **162**
49. **Sầm Ngọc Khả Tú.** Thái độ tham gia hoạt động ngoại khóa tiếng Anh của sinh viên chuyên ngữ Trường Đại học Bạc Liêu - The attitude to participate in English extracurricular activities of language majored students at Bac Lieu University. **166**
50. **Nguyễn Đức Hạnh.** Nâng cao hiệu quả giáo dục quốc phòng và an ninh cho học viên ở các trường cao đẳng, đại học trong giai đoạn hiện nay - Improving the effectiveness of national defense and security education for the students of the colleges and universities in the current period. **170**
51. **Trần Văn Đức - Nguyễn Thị Tuyết Trinh.** Một số vấn đề về hợp tác quốc tế giáo dục và đào tạo nghệ thuật của các trường đại học ở Việt Nam hiện nay - Some issues on the international cooperation in the art education and training of the universities in Vietnam today. **173**
52. **Bùi Thị Thùy Dương.** Tác động của đại dịch Covid-19 đến công tác giáo dục đạo đức nghề nghiệp ở các cơ sở giáo dục đại học hiện nay - The impact of the Covid-19 pandemic on the occupational ethics education at the higher education institutions today. **176**
53. **Tăng Phú Đức.** Giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên trong các cơ sở giáo dục đại học hiện nay - The solutions to improve the quality of defense and security education for the students in the higher education institutions today. **181**
54. **Trần Thị Hải - Bùi Thị Là - Nguyễn Thị Thu Thủy - Nghiêm Hồng Ngân.** Nghiên cứu sử dụng (blended-learning) trong dạy học phần Nói 2 cho sinh viên Ngôn ngữ Anh tại Học viện Nông nghiệp Việt Nam - Researching on the use of (blended-learning) in teaching Speaking 2 module for English Language students at the Vietnam National University of Agriculture. **185**
55. **Nguyễn Tuấn.** Bồi dưỡng lối sống văn hóa cho học viên ở Trường Sĩ quan Tăng Thiết giáp hiện nay - Fostering a cultural lifestyle for the students at the Armored Officer School today. **189**
56. **Phạm Hồng Quân.** Nâng cao chất lượng dạy học các môn Khoa học Xã hội và Nhân văn đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo ở các Trường Sĩ quan Quân đội hiện nay - Improving the quality of teaching social sciences and humanities subjects to meet the requirements of the educational and training innovation at the Military Officer Schools today. **192**

NGHIÊN CỨU ỨNG DỤNG KINH NGHIỆM - EXPERIENCE RESEARCH & APPLICATION

57. **Lê Thị Kim Chi.** Dạy sinh viên mầm non kỹ năng gõ đệm (body percussion) trong giờ học Âm nhạc - Teaching body percussion skills for the preschool education students during Music class. **197**
58. **Trương Xuân Thông.** Giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng an ninh cho sinh viên trong bối cảnh hiện nay - The solutions to improve the quality of national defense and security education for the students in the current context. **199**
59. **Trần Thị Thu Hương.** Giáo dục thị hiếu thẩm mỹ cho sinh viên trong bối cảnh phát triển của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư hiện nay - Educating aesthetic tastes for the students in the context of the 4.0 Industrial Revolution today. **203**
60. **Nguyễn Minh Tý - Đào Ngọc Bích.** Xây dựng website tuyên truyền bảo vệ môi trường cho sinh viên - Building a website to propagate environmental protection for the students. **207**
61. **Nguyễn Thị Bảo Yến.** Dạy học theo định hướng phát triển năng lực từ góc nhìn chuyển đổi số - Teaching oriented towards capacity development from a digital transformation perspective. **211**
62. **Lê Thị Lệ Hà.** Một vài phương pháp học tập hợp tác nâng cao kỹ năng giao tiếp tiếng Anh cho sinh viên không chuyên - Some collaborative learning methods to improve the English communication skills for non-major students. **215**
63. **Nguyễn Hữu Thanh.** Phát triển năng lực số của sinh viên - yếu tố quyết định chất lượng giáo dục đại học trong bối cảnh chuyển đổi số - Developing the students' digital capabilities - a determining factor in the quality of the university education. **218**
64. **Nguyễn Khắc Quốc - Nguyễn Ngọc Đan Thanh.** Một thuật toán tăng trưởng ngẫu nhiên cho bài toán bao lồi tuyến tính trong mặt phẳng - A randomized incremental algorithm for the convex hull problem in the plane. **222**
65. **Hoàng Thị Anh Thơ.** Cải thiện kỹ năng nói tiếng Anh cho sinh viên chuyên ngành thông qua hoạt động nói ứng khẩu - Improving English speaking skills for the majored students through impromptu speaking activities. **225**
66. **Hà Huyền Hoài Vân.** Đề xuất một số giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy các môn Lý luận Chính trị trong bối cảnh chuyển đổi số - Proposing some solutions to improve the quality of teaching Political Theory subjects in the context of digital transformation. **229**
67. **Đặng Việt Chung.** Ứng dụng của tích phân kép trong khoa học kỹ thuật - Applications of double integrals in science and engineering. **233**
68. **Hồ Thị Diệu Trang.** Phương thức thể hiện thông tin đồ họa trên báo chí Việt Nam hiện nay - The methods of displaying graphic information in Vietnamese newspapers today. **238**

69. **Nguyễn Đức Ánh.** Hỗ trợ người dùng vẽ các đối tượng hình học Euclide trên nền ngôn ngữ vẽ hình Tikz/Latex - Supporting the users to draw Euclidean geometric objects on the Tikz/LaTeX drawing language. **242**
70. **Văn Nam Thắng.** Phát huy vai trò người có uy tín trong xây dựng và phát triển ở tỉnh Đắk Lắk - Promoting the role of a reputable person in the construction and development in Dak Lak province. **246**
71. **Nguyễn Văn Bé.** Quy định của Bộ Luật tố tụng hình sự năm 2015 về các biện pháp ngăn chặn và một số giải pháp hoàn thiện - The regulations of the Criminal Procedure Code 2015 on the preventive measures and some solutions for improvement. **250**
72. **Trần Văn Hiếu.** Biện pháp hỏi cung bị can theo quy định của bộ luật tố tụng hình sự 2015 - The measure of interrogating the accused according to the provisions of the 2015 Criminal Procedure Code. **253**
73. **Nguyễn Thị Thủy Anh - Lê Thanh Tùng.** Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng tới phát triển bền vững trong kinh doanh khách sạn 5 sao ở Quảng Ninh - Researching on the factors affecting the sustainable development in 5-star hotel business in Quang Ninh. **256**
74. **Trần Hoàng Em - Đỗ Thị Hoàng Yến.** Nghiên cứu các nhân tố ảnh hưởng đến sự hài lòng của khách du lịch đối với du lịch văn hóa tại Cần Thơ - Researching on the factors affecting the tourist satisfaction with the cultural tourism in Can Tho. **261**
75. **Nguyễn Thị Thủy Diễm.** Hiệu quả của 3 loại dung dịch hữu cơ chiết xuất từ thực vật đến sinh trưởng và năng suất cải bẹ xanh - ứng dụng trong dạy học môn Cây rau và Kỹ thuật sản xuất rau sạch - The effectiveness of 3 types of organic solutions extracted from plants on the growth and yield of green mustard - Application in teaching Vegetable Plants and Clean Vegetable Production Techniques. **264**
76. **Phùng Quang Thái.** Du lịch sinh thái - một giải pháp hữu hiệu góp phần nâng cao ý thức bảo vệ môi trường trong bối cảnh hiện nay - Eco-tourism - an effective solution contributing to improve the consciousness of environment protection in the current context. **267**
77. **Huỳnh Thị Bích Ngọc.** Văn hóa ẩm thực người Thái Tây Bắc - The culinary culture of the Northwestern Thai people. **270**
78. **Lê Kinh Nam - Huỳnh Thị Mộng Nghi.** Xuân Giáp Thìn luận bàn hình tượng rồng trên Cửu đỉnh Triều đình nhà Nguyễn - Giáp Thìn Spring, discussing the dragon image on the Nine Peaks of the Nguyen Dynasty. **274**